

Nr 88.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52 m. m.; given Stockholms slott den 16 februari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52 m. m. och anför därvid följande.

Inledning.

Från och med budgetåret 1940/41 redovisas huvuddelen av försvarets fastigheter å en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, numera

benämnd försvarets fastighetsfond. Denna fastighetsredovisning omfattar dock icke fastigheter av enbart kulturhistoriskt värde. Sedan i enlighet med beslut av 1943 års riksdag vissa av försvarets fabriker organiserats såsom statligt affärsverk, varvid fabrikenas tillgångar och skulder från och med budgetåret 1944/45 upptagits till redovisning å en särskild kapitalfond, benämnd försvarets fabriksfond, ha vidare de av fabrikenas disponerade fastigheterna från samma tidpunkt överförts från fastighetsfonden till fabriksfonden. Å andra sidan har i enlighet med förslag i propositionen 1950: 111 (riksdagens skrivelse nr 138) försvarets bostadsanskaffningsfond avvecklats från och med budgetåret 1950/51, varvid å densamma redovisade tillgångar överförts till försvarets fastighetsfond.

Försvarets fastighetsfond består från och med den 1 juli 1948 av fyra delfonder, nämligen arméns delfond, marinens delfond, flygvapnets delfond och befästningars delfond.

I årets statsverksproposition (bilaga 2 till specifikation av inkomsterna å riksstaten) har framlagts ett beräknat förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52. I överensstämmelse med statförslaget ha å driftbudgeten i förslaget till riksstat bland Inkomster av statens kapitalfonder upptagits totalbeloppet av de i statförslaget för respektive delfonder angivna överskotten och bland Egentliga statsutgifter å fjärde huvudtiteln under rubrikerna C. Försvarskrafterna och E. Diverse med tills vidare beräknade belopp upptagits särskilda anslag för ersättning till envar av fastighetsfondens fyra delfonder för vederbörande förvaltningsmyndigheters rätt att nyttja de till fonden hörande eller av fonden förhyrda fastigheterna. Nämda anslag ha beräknats till för arméns delfond 21 000 000 kronor, för marinens delfond 8 000 000 kronor, för flygvapnets delfond 14 000 000 kronor och för befästningars delfond 10 000 000 kronor.

Översikt av fastighetsfondens ställning.

Av riksräkenskapsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1949/50 samt av ämbetsverkets specifikation av bland annat försvarets fastighets- och värdeminskningskonton m. m. för samma budgetår framgår, att fondens ställning per den 30 juni 1950 var följande.

Arméns delfond:

Tillgångar:

Markvärde	72 903 192: 50	
Byggnadsvärde	564 620 502: 15	
Fordringar hos andra fonder	7 139 383: 78	644 663 078: 43

Skulder:

Värdeminskningskonto	440 913 294: 31	
Diverse medel	7 139 383: 78	448 052 678: 09
Kapitalbehållning		196 610 400: 34

Marinens delfond:

Tillgångar:

Markvärde	57 293 814: 31	
Byggnadsvärde	145 764 805: 38	
Fordringar hos andra fonder	2 022 493: 29	205 081 112: 98

Skulder:

Värdeminskningsskonto	112 013 879: 69	
Diverse medel	2 022 493: 29	114 036 372: 98

Kapitalbehållning 91 044 740: —

Flygvapnets delfond:

Tillgångar:

Markvärde	20 128 947: 98	
Byggnadsvärde	340 423 782: 42	
Fordringar hos andra fonder	1 529 280: 29	362 082 010: 69

Skulder:

Värdeminskningsskonto	215 088 875: 61	
Diverse medel	1 529 280: 29	216 618 155: 90

Kapitalbehållning 145 463 854: 79

Befästningars delfond:

Tillgångar:

Markvärde	6 364 810: 15	
Byggnadsvärde	552 944 166: 23	
Fordringar hos andra fonder	1 259 448: 31	560 568 424: 69

Skulder:

Värdeminskningsskonto	498 795 135: 41	
Diverse medel	1 259 448: 31	500 054 583: 72

Kapitalbehållning 60 513 840: 97

I detta sammanhang må erinras, att den för budgetåret 1949/50 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 50,756 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp och utgifterna och överskottet till respektive 31,956 och 18,800 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen för budgetåret 1949/50 (s. 194 och 195) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 19 044 008 kronor 57 öre, som tillförts statsregleringen.

Innan jag ingår på frågan om fastighetsfondens stat för nästa budgetår, torde jag få till behandling upptaga frågor om grunderna för avskrivning dels av fastigheter, som tidigare redovisats å försvarets bostadsanskaffningsfond, dels ock av anläggningar hänförliga till befästningars delfond.

Avskrivningsregler för vissa delar av försvarets fastighetsfond.

Såsom redan inledningsvis nämnts har försvarets bostadsanskaffningsfond enligt beslut av 1950 års riksdag avvecklats från och med budgetåret 1950/51. Bestämmelser rörande avvecklingen ha meddelats av Kungl. Maj:t i beslut den 12 maj 1950. Enligt beslutet skulle å bostadsanskaffningsfondens redovisade tillgångar överföras till arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som angivits i propositionen 1950:111. I samband därmed uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med riksräkenskapsverket, med beaktande av vad i samma proposition anförts, avgiva förslag rörande grunderna för avskrivning dels av anläggningar hänförliga till befästningars delfond, dels ock av fastigheter, som dittills redovisats å försvarets bostadsanskaffningsfond. Fortifikationsförvaltningen skulle slutligen i anledning av avvecklingen av bostadsanskaffningsfondens inkomma med förslag rörande grunderna för försäljning av de å bostadsanskaffningsfondens dittills redovisade fastigheterna.

Med skrivelse den 6 oktober 1950 har *fortifikationsförvaltningen*, efter samråd med riksräkenskapsverket, inkommit med förslag till avskrivningsregler. Förvaltningen har inledningsvis anført, att de å bostadsanskaffningsfondens redovisade tillgångarna per den 30 juni 1950 överförts till arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond. Därvid hade å arméns delfond bokförts sammanlagt omkring 6 miljoner kronor, å marinens delfond sammanlagt omkring 1,7 miljon kronor och å flygvapnets delfond sammanlagt omkring 2,8 miljoner kronor. Det sålunda överförda fastighetsbeståndet redovisades såsom i sin helhet oavskrivet.

Beträffande frågan om försäljning av bostadsbeståndet har fortifikationsförvaltningen anført, att av hela det till försvarsgrensdelfonderna överförda antalet bostadsfastigheter enligt hittills verkställd utredning blott cirka en tredjedel syntes vara möjlig att försälja och att för genomförande av dessa försäljningar en avsevärd tid syntes komma att erfordras. Återstoden av fastigheterna komme att kvarstanna i kronans ägo. Därest en relativt snabb försäljning av hela fastighetsbeståndet kunnat tänkas äga rum, hade enligt fortifikationsförvaltningens uppfattning några särskilda avskrivningsregler för beståndet knappast behövt fastställas, utan eventuella förluster hade kunnat täckas vid försäljningstidpunkten i stället för genom successivt gjorda avskrivningar. Då emellertid de försäljningar som syntes vara möjliga att åvägabringa komme att genomföras strövis under åtskilliga år framåt och huvuddelen av fastighetsbeståndet icke syntes vara till rimliga priser försäljningsbar, borde, därest icke avvikelser skulle göras från de allmänna principerna för redovisningen i försvarets fastighetsfond, avskrivningsregler fastställas och avskrivningarna snarast möjligt påbörjas. Enligt fortifikationsförvaltningen syntes därför avskrivningsreglerna kunna fastställas utan att ställning toges till grunderna för försäljning av fastigheterna.

Vad angår frågan om grunderna för avskrivning av det tidigare å bostadsanskaffningsfonden redovisade fastighetsbeståndet har fortifikationsförvaltningen vid förnyad prövning av avskrivningsfrågorna funnit ytterligare skäl tala för ett av förvaltningen i skrivelse den 30 november 1949 framlagt förslag, enligt vilket beträffande detta fastighetsbestånd skulle gälla samma avskrivningsregler som beträffande försvarets fastigheter i övrigt. I försvarets fastighetsfond finnas nämligen redovisade — utöver det från bostadsanskaffningsfonden överförda beståndet — andra bostadsfastigheter (tjänstebostäder och uthyrningsfastigheter) med ett sammanlagt värde av i runt tal 60 miljoner kronor. Dessa bostadsfastigheter, beträffande vilka — i den mån de icke äro helt avskrivna — det vanliga för försvarets fastighetsbestånd använda avskrivningssättet tillämpas, äro av ungefärligen samma tekniska utförande som bostadsanskaffningsfondens fastigheter och komma att ha samma livslängd som dessa och draga ungefär samma underhållskostnader. Då nu samtliga fastigheter redovisas å samma fastighetsfond och förvaltas av fortifikationsförvaltningen, synes enligt förvaltningen någon reell grund för ett fastställande av olika avskrivningsregler för fastigheterna icke förefinnas. Ämbetsverket föreslår sålunda liksom tidigare, att beträffande de från försvarets bostadsanskaffningsfond till försvarets fastighetsfond överförda fastigheterna skola tillämpas samma avskrivningsregler som för fastighetsfonden i övrigt.

Beträffande befästningars delfond har fortifikationsförvaltningen erinrat om Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1950, vari bland annat förordnades, att per den 1 juli 1949 till redovisning å befästningars delfond dels skulle överföras vissa mark- och anläggningsvärden från övriga delfonder, dels ock skulle upptagas de befästningsanläggningar, som utförts med anlitande av andra än å kapitalbudgeten anvisade medel.

Fortifikationsförvaltningen har vidare erinrat om att enligt 1948 års riksdagsbeslut de befästningsanläggningar, som utförts med anlitande av andra än å kapitalbudgeten anvisade medel, äro upptagna till redovisning å befästningsfonden såsom helt avskrivna. Vad angår de anläggningar, som till redovisning å befästningsfonden överförts från övriga delfonder och som sålunda bekostats av å kapitalbudgeten anvisade investeringsanslag eller som utförts med anlitande av å befästningsdelfonden anvisade investeringsanslag, har fortifikationsförvaltningen efter verkställd omprövning, i likhet med riksräkenskapsverket, funnit, att desamma böra avskrivas i den ordning, som förutsatts vid anslagens beviljande, nämligen med tillämpande av de vanliga principerna för avskrivning av försvarets fastighetsbestånd. Detta innebär, att de påbörjade årsavskrivningarna skola slutföras. Samma princip har ansetts böra tillämpas beträffande de anläggningar, som kunna komma till utförande med anlitande av de investeringsanslag, som redan beviljats å försvarsgrensdelfonderna eller å befästningsdelfonden. Vad åter angår de anläggningar, som komma att utföras med anlitande av å befästningsdelfonden anvisade nya anslag, har fortifikationsförvaltningen icke funnit anledning

frånga sitt tidigare gjorda, av riksräkenskapsverket tillstyrkta förslag om att dessa investeringar i befästningsdelfonden omedelbart i sin helhet böra avskrivnas. Visserligen anser förvaltningen att skillnad utan större svårighet kan göras mellan å ena sidan egentliga befästningar, som böra helt avskrivnas omedelbart, och å andra sidan oljelagringsanläggningar, vilka ha ett visst kommersiellt värde och med hänsyn därtill skulle kunna avskrivnas under en längre följd av år. Av befästningsdelfondens hittillsvarande anläggningar med ett sammanlagt bokfört värde av i runt tal 500 miljoner kronor belöpa emellertid blott cirka 16 miljoner kronor å oljelagringsanläggningarna eller sålunda blott cirka 3,2 % av hela delfondsvärdet. Dessa befintliga oljelagringsanläggningar, som utförts med anlitage av å försvarsgrensdelfonderna anvisade investeringsanslag, skulle enligt fortifikationsförvaltningens förslag även i fortsättningen bli föremål för årsavskrivningar. Antalet anläggningar av denna art, som i framtiden komma att utföras, anses icke kunna bli så stort, att det kommer att medföra någon ändring av förenämnda procenttal. Ett tilläpande av särskild avskrivningsprincip för en så ringa del av fonden anser förvaltningen icke vara motiverat. För att en anläggning skulle anses ha kommersiellt värde borde förutsättas, att densamma skulle kunna giva en någorlunda normal ränteavkastning å det nedlagda anläggningskapitalet. Beträffande de anläggningar, som ligga i registret mellan de helt oräntabla rena befästningarna och de räntabla oljelagringsanläggningarna, finnas t. ex. i berg insprängda ammunitionsförråd, vilka teoretiskt skulle kunna normalt förräntas genom uthyrning, men från vilka i praktiken inkomsterna bli obefintliga eller minimala därför att huvuddelen av anläggningarna icke ligga i närheten av tätbebyggda orter. Allra största delen av dessa i berg insprängda anläggningar kan i verkligheten icke förräntas. Fortifikationsförvaltningen anser därför, att 100-procentig grundavskrivning bör göras beträffande alla anläggningar, som komma att utföras med anlitage av å befästningsdelfonden anvisade nya investeringsanslag.

Departementschefen. I samband med statsmakternas beslut år 1944 om inrättande av försvarets bostadsanskaffningsfond lämnades frågan, i vilken omfattning i fonden gjorda investeringar skulle avskrivnas, öppen. Avsikten var att frågan skulle upptagas till behandling, sedan utredning verkställdes rörande överförande till fonden av vissa tidigare å försvarets fastighetsfond redovisade bostadsfastigheter. Då jag föregående år framlade förslag till riksdagen rörande fondens avveckling, räknade jag med att med slutlig ställning till avskrivningsgrunderna skulle kunna anstå, till dess överblick vunnits rörande förutsättningarna för en försäljning av de å fonden redovisade bostäderna. Av fortifikationsförvaltningens utredning framgår emellertid, att här ifrågavarande fastighetsbestånd till huvudsaklig del torde komma att kvarstanna i kronans ägo under lång tid framåt. Anledning synes därför saknas att ytterligare uppskjuta ställningstagandet till avskrivningsfrågan.

Det förslag som fortifikationsförvaltningen efter samråd med riksräkenskapsverket framlagt innebär att för ifrågavarande fastigheter skola tillämpas

samma avskrivningsgrunder som i fråga om flertalet övriga fastigheter som redovisas å försvarets fastighetsfond. De skäl som anförts till stöd för detta förslag synas mig övertygande, och jag förordar därför, att å de fastigheter, som tidigare redovisats å försvarets bostadsanskaffningsfond, skola per den 30 juni 1951 verkställas dels 50-procentiga grundavskrivningar och dels 1 $\frac{1}{4}$ -procentiga årsavskrivningar från och med andra budgetåret efter respektive byggnaders färdigställande, retroaktivt till och med budgetåret 1950/51 och därefter årsvis i vanlig ordning under staten för försvarets fastighetsfond. Vidare böra medel anvisas för grundavskrivning, efter 50 %, av byggnader, som uppföras med anlåtande av förefintliga reservationer å investeringsanslag anvisade å bostadsanskaffningsfonden. De sammanlagda kostnaderna för här avsedda grundavskrivningar och retroaktiva årsavskrivningar ha av fortifikationsförvaltningen beräknats till 6 698 752 kronor 76 öre, vilket belopp i enlighet med förslaget synes böra bestridas från fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Nyinvesteringar i försvarets fastighetsfond avskrivs för närvarande schablonmässigt med 50 % i grundavskrivning och därefter genom årsavskrivningar enligt tidigare berörda regler. Kostnader för markförvärv underkastas dock icke någon avskrivning. Vid anmälan av förenämnda proposition 1950: 111 berörde jag bland annat ett av fortifikationsförvaltningen framlagt förslag rörande avskrivningsregler för befästningars delfond. Fortifikationsförvaltningen föreslog, att i princip samtliga anläggningar omedelbart skulle avskrivs helt. Riksräkenskapsverket förordade åter att principen om 100-procentig avskrivning endast skulle tillämpas vid anvisandet av nya investeringsanslag för delfonden, under det att investeringar, för vilka anslag redan anvisats å kapitalbudgeten, borde avskrivs i den ordning som förutsatts vid anslagens beviljande. Jag fann det emellertid vara tveksamt, om 100-procentig grundavskrivning skulle behöva ske av alla slags bergrumsanläggningar, och förordade, att ytterligare utredning skulle verkställas härutinnan.

Efter verkställd utredning har fortifikationsförvaltningen i samråd med riksräkenskapsverket inkommit med nytt förslag till avskrivningsregler för ifrågavarande delfond. Enligt förslaget skola gälla samma avskrivningsregler som tillämpas för försvarets fastighetsfond i övrigt såvitt avser dels anläggningar, som till redovisning å befästningars delfond överförts från övriga delfonder, dels ock anläggningar vilka uppförts eller komma att uppföras med anlåtande av investeringsanslag som redan anvisats, vare sig dessa anslag ursprungligen redovisats under befästningsdelfonden eller upptagits under någon av de övriga delfonderna. De anläggningar åter, som komma att utföras med anlåtande av investeringsanslag, som framdeles anvisas å befästningars delfond, föreslås skola omedelbart i sin helhet avskrivs.

För egen del får jag framhålla, att jag fortfarande anser vissa skäl tala för en differentiering i avskrivningsavseende av fastighetsbeståndet å befästningars delfond. Till anläggningar, för vilka skulle gälla de för fastighetsfonden i övrigt gällande avskrivningsreglerna, borde därvid hänföras, förutom de av fortifikationsförvaltningen berörda drivmedelsanläggningarna,

exempelvis berghangarer och vissa andra förrådsanläggningar. Då det emellertid torde vara svårt att finna någon allmängiltig regel för en dylik differentiering, anser jag mig icke böra motsätta mig myndigheternas förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela för ifrågavarande avskrivningsprinciper erforderliga föreskrifter.

Förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52.

Staten för försvarets fastighetsfond skall jämlikt beslut av 1948 års riksdag upptaga följande titlar, nämligen å inkomstsidan A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden, C. Inkomster av övnings- och skjutfält och D. Diverse inkomster samt å utgiftssidan A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto och C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden ävensom Överskott att tillföras riksstatsens driftbudget. Inkomsterna respektive utgifterna under de angivna titlarna skola upptagas särskilt för de olika delfonderna.

Vid beräkningen av de olika posterna i staten följer jag denna uppställning och upptager därvid först till behandling fondens utgifter.

Utgifterna.

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

Angående grunderna för beräkningen av medelsbehovet för reparation och underhåll av försvarets byggnadsbestånd torde få hänvisas till vad som där om anfördes i propositionen 1949:71 med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1949/50. Såsom av propositionen framgår uppdelas försvarets byggnadsbestånd i tre grupper beroende på fastighetens ålder. Medelsbehovet för reparationer och underhåll beräknas till viss procent av den faktiska byggnadskostnaden för varje särskild fastighet omräknad till 1935 års prisnivå. Denna underhållsprocent, omräknad till 1950 års prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex (188), utgör i första gruppen 2,07 % för arméns och flygvapnets delfonder och 2,82 % för marinens delfond samt i andra och tredje grupperna 1,5 % respektive 0,75 % för samtliga delfonder utom beträffande flygfält och befästningar, för vilka gälla särskilda bestämmelser.

Arméns delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades posten för reparationer och underhåll m. m. för arméns del på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.....	6 732 000
b) Smärre förbättringsarbeten	670 000
c) Löpande underhåll av övningsfält m. m.	1 170 000
d) Iståndsättning av jordbruksfastigheter	784 000

e) Övriga iståndsättningsarbeten	1 400 000
f) Skatter	200 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	200 000
h) Ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök	25 000
i) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	150 000
j) Underhåll av enskilda vägar	54 000
k) Andra åtgärder än byggnadsarbeten, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen	100 000
Summa kronor	11 485 000

Fortifikationsförvaltningen har i skrivelse den 18 oktober 1950 med förslag till inkomst- och utgiftsstat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52 i överensstämmelse med förut angivna principer uppskattat värdena under arméns delfond å de byggnader m. m., för vilka underhållsanslag skola beräknas, till 285 016 674 kronor för byggnader hänförliga till första gruppen samt 64 239 933 kronor respektive 93 841 550 kronor för byggnader hänförliga till andra respektive tredje gruppen.

Liksom tidigare ha underhållskostnaderna för vissa byggnader å Järvafältet, vilka icke ingå i fastighetsfondens byggnadsvärde, beräknats procentuellt. Byggnadsvärdet har uppskattats till 1 272 000 kronor.

De sammanlagda värdena, å vilka underhållsanslag beräknats, utgöra således:

?	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
Byggnader m. m. i fastighetsfonden	285 016 674	64 239 933	93 841 550
Byggnader å Järvafältet	1 272 000	—	—
Summa kronor	286 288 674	64 239 933	93 841 550

Underhållskostnaderna ha av fortifikationsförvaltningen enligt förut angivna grunder beräknats till:

1. gruppen	286 288 674 × 2.07 %	5 926 176
2. »	64 239 933 × 1.50 %	963 599
3. »	93 841 550 × 0.75 %	703 811
Summa kronor		7 593 586

För underhåll av de baracker, som i enlighet med Kungl. Maj:ts direktiv beräknas kvarstå såsom permanenta förråd och som ännu icke invärderats i fastighetsfonden, har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 74 000 kronor, motsvarande 0,74 % av byggnadsvärdet. Fortifikationsförvaltningen har — under erinran att verket i sitt förslag till stat för fastighetsfonden för budgetåret 1949/50 framhållit det angelägna i att underhållsprocenten ökas till 1,5 — i överensstämmelse härmed för nästa budgetår beräknat underhållskostnaderna till 150 000 kronor.

I enlighet med det anförda har således fortifikationsförvaltningen beräknat underhållskostnaderna till (7 593 586 + 150 000 =) 7 743 586 kronor. Detta belopp föreslås emellertid minskas med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, 150 000 kronor, varför skulle återstå i runt tal 7 594 000 kronor, att fördelas med 6 904 000 kronor på posten löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. samt 690 000 kronor på posten smärre förbättringsarbeten.

Beträffande behovet av medel för löpande underhåll av övningsfält m. m. har fortifikationsförvaltningen anført, att de erforderliga utgifterna till löpande underhåll för budgetåret 1951/52 efter av förvaltningen verkställda reduceringar av förbandens äskanden uppgå till sammanlagt 1 200 000 kronor. Dessa utgifter fördela sig med 1 130 000 kronor på ordinarie underhåll, 40 000 kronor på större reparationer samt 30 000 kronor på nybyggnads- och förändringsarbeten. Det ordinarie underhållet upptar utgifter för jordbruksfastigheter, såsom gödningsämnen, utsäde, maskiner och redskap m. m., samt för skogsfastigheter, såsom sådd, plantering, skogshushållningsplaner m. m. Dessa båda utgiftsgrupper skapa förutsättningarna för inkomsterna. Ett nedskärande av utgifterna har ansetts komma att ofelbart medföra minskade inkomster. Därutöver erfordras emellertid medel för sådant underhåll av fälten, som icke är direkt inkomstbringande men icke desto mindre nödvändigt. Däribland märkas utgifter för underhåll av vägar, broar och mark m. m. i avsikt att möjliggöra eller underlätta de militära övningarna. Den ökade motoriseringen ställer stora krav på vägarna. Även själva övningsmarken utsättes för sönderkörning särskilt av stridsvagnarna. Den måste iordningställas så, att den icke så småningom blir helt oframkomlig. Dessa arbeten å vägar och övningsmark medföra avsevärda kostnader. Vissa av arbetena äro så vittgående, att kostnaderna för desamma borde upptagas under delposten till iståndsättning av jordbruksfastigheter. De ständigt återkommande arbetena av denna art borde bekostas av ordinarie underhållsmedel. De för större reparationer samt nybyggnads- och förändringsarbeten erforderliga summorna äro relativt obetydliga beroende på att endast oundgängligen erforderliga arbeten medtagits.

Beträffande kostnaderna för iståndsättning av jordbruksfastigheter har fortifikationsförvaltningen anført, att den anbefallda översynen av byggnadsbeståndet å jordbruksfastigheterna, som tidigare verkställdes beträffande första militärområdet, numera hunnit slutföras beträffande andra och tredje militärområdena. För iståndsättning av jordbruksbyggnaderna inom sistnämnda båda militärområden erfordras respektive 17 000 och 120 000 kronor. Översynen avses skola fortsättas under åren 1951—1954 beträffande övriga militärområden enligt särskild plan. För iståndsättning av arrendegårdarna å Järvafältet erfordras ånyo tidigare beräknade 300 000 kronor. För fortsatt iståndsättning av vägarna å Villingsbergs skjutfält erfordras under budgetåret 1951/52 ett belopp av 200 000 kronor, varjämte under detta budgetår även borde verkställas vissa iståndsättningsarbeten av vägar m. m. å

Kronobergs regementes skjutfält, Bodens garnisons övningsfält samt Hene skjutfält för respektive 25 000 kronor, 30 000 kronor och 56 000 kronor. För iståndsättning av jordbruksfastigheter har således beräknats ett sammanlagt belopp av (17 000 + 120 000 + 300 000 + 200 000 + 25 000 + 30 000 + 56 000 =) 748 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för andra iståndsättningsarbeten å arméns byggnader beräknat ett belopp av 1 000 000 kronor. För speciella iståndsättningsarbeten — modernisering av förläggningen å Karlberg, iståndsättning av elektriska installationer samt vägarbeten m. m. — har förvaltningen beräknat ett belopp av 700 000 kronor vara erforderligt. Vidare har ämbetsverket beräknat 2 500 000 kronor för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Det sammanlagda medelsbehovet under delposten till övriga iståndsättningsarbeten skulle således belöpa sig till (1 000 000 + 700 000 + 2 500 000 =) 4 200 000 kronor.

Skatter för tjänstebostäder, uthyrnings- och jordbruksfastigheter ha beräknats till 285 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har, med hänsyn till att skattebeloppen variera och den för ändamålet avsedda delposten vissa år icke är tillräcklig och vissa år medför reservation, ifrågasatt, om icke för framtida budgetår för skatter m. m. erforderliga medel borde upptagas förslagsvis såsom särskild anslagspost i stället för att inräknas under anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. För åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete ävensom för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete å tak har ämbetsverket för arméns vidkommande beräknat medelsbehovet till 455 000 kronor respektive 675 000 kronor.

Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar ha liksom innevarande budgetår beräknats till 200 000 kronor. Även ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök ha oförändrat upptagits med 25 000 kronor. Till anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt har preliminärt beräknats ett belopp av 50 000 kronor. Utgifterna för rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m. ha beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 150 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har vidare hemställt, att särskilda medel måtte anvisas för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. För de åtgärder av ifrågavarande slag, som ha karaktären av underhållsarbeten, ha under arméns, marinens och flygvapnets delfonder beräknats respektive 5 000 000 kronor, 1 000 000 kronor och 1 500 000 kronor. Arbena i fråga borde emellertid genomföras etappvis. För arméns vidkommande har förvaltningen för budgetåret 1951/52 beräknat ett belopp av 2 000 000 kronor vara erforderligt.

Fortifikationsförvaltningen har slutligen beräknat 60 000 kronor till underhåll av enskilda vägar och 100 000 kronor för andra åtgärder än byggnadsarbeten, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.

De sammanlagda underhållsmedlen skulle sålunda beträffande arméns delfond uppgå till (6 904 000 + 690 000 + 1 200 000 + 748 000 + 4 200 000 + 285 000 + 455 000 + 675 000 + 200 000 + 25 000 + 50 000 + 150 000 + 2 000 000 + 60 000 + 100 000 =) 17 742 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 23 november 1950 uppskattat de procentberäknade underhållskostnaderna för byggnader å arméns delfond till 7 516 000 kronor. För byggnader å Järvafältet, som avsetts skola överföras från jordbruks- och skogsfastigheter till kasernfastigheter, ha i överensstämmelse med fortifikationsförvaltningens förslag beräknats underhållsmedel å 26 000 kronor. Riksräkenskapsverket har ävenledes i likhet med fortifikationsförvaltningen upptagit ett belopp av 150 000 kronor för underhåll av baracker, som i framtiden skola kvarstå såsom permanenta förråd. De beräknade kostnaderna för löpande reparation och underhåll av byggnader ha minskats med 150 000 kronor, motsvarande kostnaderna för yttre renhållning.

För smärre förbättringsarbeten har riksräkenskapsverket räknat med ett belopp av 685 000 kronor, utgörande i runt tal 10 % av posten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. För löpande underhåll av övningsfält m. m. har upptagits samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, eller 1 170 000 kronor.

Delposten övriga iståndsättningsarbeten har riksräkenskapsverket upptagit med samma belopp som i staten för innevarande budgetår, 1 400 000 kronor. Skatterna ha i enlighet med fortifikationsförvaltningens beräkningar upptagits till 285 000 kronor. Förslaget om ändring i fråga om redovisningen av skatterna har riksräkenskapsverket icke ansett sig böra biträda. För underhåll av enskilda vägar har beräknats samma belopp som i gällande stat, 54 000 kronor. Däremot har riksräkenskapsverket icke beräknat några medel till andra åtgärder än byggnadsarbeten erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen samt till anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.

Ej heller har riksräkenskapsverket beräknat särskilda medel för åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete respektive till förekommande av olycksfall vid arbete å tak samt till åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Ämbetsverket anser, att övriga för reparations- och underhållskostnader anvisade medel kunna anlitas härför.

Med biträdande i övrigt av fortifikationsförvaltningens förslag har riksräkenskapsverket beräknat posten till reparations- och underhållskostnader m. m. till 11 574 000 kronor.

I särskild skrivelse den 3 januari 1951 har *fortifikationsförvaltningen* — under erinran att ämbetsverket i sitt förslag till inkomst- och utgiftsstat för försvarets fastighetsfond anmält, att vid inträffade större skogsbränder inom försvarets övnings- och skjutfält den förefintliga skogsbrandsläckningsmaterielen visat sig vara helt otillräcklig, varför verket funnit det erforderligt att låta verkställa utredning rörande behovet av ytterligare materiel — meddelat, att ifrågavarande utredning numera slutförts. I anslutning därtill har förvaltningen anfört i huvudsak följande.

Cheferna för vissa truppförband hade vid olika tillfällen anmält, att vid förbandens övnings- och skjutfält mycket lätt uppstode eldsvådor till följd av skjutningar, särskilt med stridsammunition, eller sprängningar och dylikt samt att befintlig brandsläckningsmateriel icke vore tillfyllest för att tillfredsställa nödiga krav i fråga om att släcka uppkommen skogsbrand. Vidare hade till arméförvaltningens tygavdelning inkommit anmälan om att vid olika förband yxor, spadar och sågar m. m. ständigt vore utlånade från respektive förbands tygavdelning till dess kasernavdelning för att bland annat användas vid bekämpning av skogseld samt att dessa verktyg inginge i tygavdelningarnas mobiliseringsutrustning och alltså vid mobilisering måste fräntagas kasernavdelningarna, oaktat dessas behov av verktygen då icke upphörde. Tillika hade Stockholms stads brandkår meddelat, att vid verkställd brandsyn å Järvafältet konstaterats, att vattentillgången för eldsläckningsbehov vore synnerligen otillfredsställande vid vissa gårdar, varför en brand på dessa platser komme att försaka totalskada och samtidigt utgöra stor risk för omkringliggande skogsområden. Med hänsyn därtill vore det erforderligt, att vissa i brandsyneprotokoll närmare angivna åtgärder, bland annat upptagande av brunnar och framdragande av vattenledningar, snarast vidtoges.

Sedan fortifikationsförvaltningen uppdragit åt förvaltningens domänofficer, jägmästare och brandinspektör att verkställa utredning rörande det totala behovet av redskap m. m. för skogsbrandskyddet och kostnaderna för dessas anskaffande, hade sedermera anmälts, att vid 37 olika förband vore det oundgängligen erforderligt, att befintlig utrustning — varvid hänsyn tagits till möjligheterna att använda befintliga brandredskap för husbyggnader och civilförsvaret tillhöriga brandredskap ävensom till förefintligheten av civila eller militära brandskyddsorganisationer i närheten av skogsbrandsriskabla områden — kompletterades med en s. k. skogsbrandkärra. En dylik kärra med utrustning betingade ett pris av 3 600 kronor. Därutöver erfordrades viss annan materiel såsom strilkannor eller vissa anläggningar såsom branddammar för en beräknad kostnad av 4 100 kronor. Å Järvafältet vore det erforderligt med branddammar och spontade brunnar, för vilket kostnaderna beräknades till sammanlagt 30 500 kronor. Med hänsyn till de mycket omfattande skjutningarna på infanteriskjutskolans övningsområde borde där anskaffas en jeep med draganordning, vilket droge en kostnad av i runt tal 7 000 kronor. För att öka kompetensen hos de militära befälhavare, som i första hand skulle leda skogsbrandsläckning, erfordrades vid 33 förband, att en underofficer eller äldre furir bereddes tillfälle att genomgå av Statens Brandskola ordnad skogsbrandsläckningskurs. För detta ändamål beräknades cirka 10 000 kronor till rese- och traktamentskostnader. De sammanlagda kostnaderna för samtliga ifrågavarande åtgärder skulle uppgå till i runt tal 186 000 kronor. Då anskaffning av skogsbrandkärror för vissa förband emellertid kunde anstå till budgetåret 1952/53, erfordrades för budgetåret 1951/52 blott en summa av 123 500 kronor. Av detta belopp belöpte 115 000 kronor å arméns förband och 8 500 kronor å flygvapnets förband.

För egen del ville fortifikationsförvaltningen understryka vikten av att de föreslagna åtgärderna för skogsbrandskydd snarast komme till stånd. Förutom de rent skogliga värden, som genom bränder försakade av militära skjutningar ginge till spillo, vore nämligen på flera platser förhållandena sådana, att stora risker förefunnes för omfattande brandkatastrofer. Mot de framlagda kostnadsberäkningarna hade förvaltningen icke funnit anledning till erinran.

Fortifikationsförvaltningen har i anledning av det anförda hemställt, att för budgetåret 1951/52 måtte till skogsbrandsläckningsmateriel m. m. å ar-

méns delfond beräknas ett belopp av 115 000 kronor och å flygvapnets delfond ett belopp av 8 500 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har vidare i skrivelse den 4 januari 1951 hemställt, att 25 000 kronor måtte anvisas för iståndsättning av Hovdalafältet. Förvaltningen har därvid bland annat anfört.

I skrivelse till fortifikationsförvaltningen hade chefen för Skånska pansarregementet anfört, att regementets övningsfält vid Hovdala visat sig vara mindre lämpligt för pansarförband. Terrängen vore nämligen i stora delar stridsvagnshindrande eller stridsvagnsfördrojande på grund av den rikliga förekomsten av sten, vattendrag och vattensjuk mark samt tät och grov skog. Övningsfältets användbarhet kunde endast höjas, om genomgripande åtgärder vidtoges för att förändra terrängen och förbättra markförhållandena.

Fortifikationsförvaltningen hade därför låtit igångsätta vissa förberedande undersökningar rörande de förbättringsarbeten, som skulle kunna vidtagas å Hovdalafältet. Därvid hade bland annat konstaterats att, innan något större vattenavledningsföretag å skogsmarken igångsattes, det syntes lämpligast, att en mindre del av sumpmarkerna dikades så att man kunde se om dikningen medförde resultat som motsvarade de militära kraven. Kostnaderna för en sådan försöksdikning komme att uppgå till cirka 10 000 kronor. För torrläggning av vissa delar av den förutvarande inägojorden hade det ansetts erforderligt, att fullständig plan uppgjordes genom lantbruksingenjörens i länet försorg, och syntes kostnaderna för en dylik plan uppgå till cirka 3 000 kronor. Vidare hade det ansetts oungångligen erforderligt, att stenröjning verkställdes inom vissa övnings- och målområden samt att för detta ändamål anskaffades en stenlyftare och en bormaskin, vilka tillsammans skulle betinga ett pris av cirka 10 000 kronor.

Det syntes fortifikationsförvaltningen, som icke disponerade några för ifrågavarande åtgärder erforderliga medel, lämpligt, att de för försöksdikning, uppgörande av torrlägningsplan samt anskaffande av stenlyftare och bormaskin m. m. erforderliga medlen, sammanlagt i runt tal 25 000 kronor, upptoges under delposten till iståndsättning av jordbruksfastigheter, och att anslaget följaktligen uppräknades med detta belopp.

Departementschefen. Vid beräkningen av underhållskostnaderna för byggnader m. m. å arméns, marinens och flygvapnets delfonder har fortifikationsförvaltningen till värdet av å delfonderna den 30 juni 1950 redovisade anläggningar lagt värdet av byggnader, som beräknas skola under innevarande budgetår upptagas till redovisning å delfonderna, medan å andra sidan fråndragits värdet av byggnader, som under innevarande budgetår beräknas skola avgå ur delfonderna. Fortifikationsförvaltningen har därvid å arméns delfond såsom tillkommande post upptagit värdet av byggnaden i kvarteret Röda bodarna i Stockholm, 2 500 000 kronor. Genom beslut den 6 oktober 1950 har emellertid Kungl. Maj:t funnit fortifikationsförvaltningens framställning om överförande av ifrågavarande fastighet från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond till arméns delfond av försvarets fastighetsfond icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd. Riksräkenskapsverket har i sitt statförslag erinrat härom och grundat beräkningen av de procentberäknade underhållskostnaderna på de med hänsyn härtill reducerade byggnadsvärdena. Häremot har jag intet att erinra. Underhållskostnaderna för byggnader å arméns delfond synas sålunda böra upptagas enligt riks-

räkenskapsverkets förslag, därav å delposten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. 6 857 000 kronor och å delposten till smärre förbättringsarbeten 685 000 kronor.

För iståndsättning av jordbruksfastigheter har fortifikationsförvaltningen ursprungligen beräknat ett belopp av 748 000 kronor. Häremot synes i och för sig intet vara att erinra. Emellertid har fortifikationsförvaltningen föreslagit uppräknig av delposten med 25 000 kronor för iståndsättning av Hovdalafältet. Med hänsyn till önskvärdheten att utreda möjligheterna att genom skilda åtgärder öka Hovdalafältets användbarhet såsom pansarövningsfält anser jag mig böra tillstyrka förslaget. För iståndsättning av jordbruksfastigheter beräknar jag således ett sammanlagt belopp av 773 000 kronor.

För övriga iståndsättningsarbeten har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat 4 200 000 kronor, varav 2 500 000 kronor för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Därutöver har ämbetsverket äskat sammanlagt 2 675 000 kronor för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete på tak samt för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Då vissa av de åtgärder, som förutsatts i fortifikationsförvaltningens äskanden, torde vara så angelägna, att de icke böra ytterligare uppskjutas, och de ordinarie underhållsmedlen icke med säkerhet förslå härför, synes posten till övriga iståndsättningsarbeten böra höjas. I nuvarande statsfinansiella läge kan jag emellertid icke tillstyrka, att posten höjes med mer än 350 000 kronor till 1 750 000 kronor.

För skatter beräknar jag i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag 285 000 kronor. Däremot finner jag någon ändring i fråga om redovisningen av dessa medel icke påkallad.

Förslaget om vidtagande av särskilda åtgärder för skogsbrandskydd anser jag mig på av fortifikationsförvaltningen anförda skäl böra tillstyrka. Jag föreslår alltså, att till skogsbrandsläckningsmateriel m. m. under arméns delfond uppföres en särskild delpost å 115 000 kronor.

Då jag i övrigt godtager riksräkenskapsverkets beräkningar, uppskattar jag förevarande post på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	6 857 000
b) Smärre förbättringsarbeten	685 000
c) Löpande underhåll av övningsfält m. m.	1 170 000
d) Iståndsättning av jordbruksfastigheter.....	773 000
e) Övriga iståndsättningsarbeten	1 750 000
f) Skatter	285 000
g) Ändrings- och inredningsarbeten föranledda av vissa organisationsundersökningar	200 000
h) Ändringsarbeten föranledda av vissa forskningsförsök.....	25 000
i) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	150 000
j) Underhåll av enskilda vägar	54 000
k) Skogsbrandsläckningsmateriel m. m.	115 000

Summa kronor 12 064 000

Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppets ram, som kan finnas erforderlig.

Marinens delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades reparations- och underhållskostnaderna för marinens delfond enligt följande sammanställning:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	1 808 000
b) Löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m.	460 000
c) Smärre förbättringsarbeten	180 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	20 000
e) Skatter	1 000
f) Iståndsättningsarbeten	550 000
g) Ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid marinverkstäderna	175 000
h) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	50 000
i) Underhåll av enskilda vägar	4 000
	<hr/>
	Summa kronor 3 248 000

Fortifikationsförvaltningen har i sin skrivelse med förslag till stat för fastighetsfonden anfört, att enligt bokslutet för budgetåret 1949/50 värdet av äldre byggnader utgjorde 72 810 566 kronor, varav för hamnanläggningar 21 173 700 kronor. Värdet av nya byggnader och anläggningar, med undantag av hamnanläggningar, vore för andra gruppen 16 970 767 kronor och för tredje gruppen 24 622 430 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket i skrivelse den 5 oktober 1950 gjort framställning om att i markvärdet ingående byggnader m. m. skulle överföras till delfondens byggnadsvärde med ett belopp av 2 170 982 kronor inberäknat uppskrivning av Näsby slott. Detta belopp fördelade sig med, bland annat, 1 886 814 kronor för äldre byggnader och 39 517 kronor för byggnader hänförliga till andra gruppen, reducerat till 1935 års byggnadskostnadsnivå. I skrivelsen hade fortifikationsförvaltningen vidare föreslagit, att äldre byggnader och anläggningar, som icke tidigare blivit invärderade i fastighetsfonden, skulle invärderas i delfondens byggnadsvärde och att tidigare i delfonden för lågt invärderade äldre byggnader skulle till värdet uppskrivas samt att ny- och tillbyggnader, utförda efter fastighetsfondens bildande för andra medel än investeringsmedel, invärderas i delfondens byggnadsvärde. För äldre byggnader utom hamnanläggningar upptog förslaget ökning av byggnadsvärdet med 18 085 645 kronor och för nyare byggnader utom hamnanläggningar med 11 987 805 kronor. Värdet av nya byggnader utom hamnanläggningar vore, reducerat till 1935 års byggnadskostnadsnivå, för andra gruppen 6 754 760 kronor och för tredje gruppen 1 551 447 kronor.

De sammanlagda värden, å vilka underhållsanslag ha beräknats, utgöra således:

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
Byggnader och anläggningar i fastighetsfonden..	51 636 866	16 970 767	24 622 430
Byggnader och anläggningar föreslagna till överförande från markvärde inom delfonden	1 886 814	39 517	—
Byggnader och anläggningar föreslagna att invärderas i delfonden.....	18 085 645	6 754 760	1 551 447
Summa kronor	71 609 325	23 765 044	26 173 877

Underhållskostnaderna ha av fortifikationsförvaltningen enligt förut angivna grunder beräknats till:

1. gruppen	71 609 325 × 2.82 %	2 019 383
2. »	23 765 044 × 1.50 %	356 476
3. »	26 173 877 × 0.75 %	196 304
	Summa kronor	2 572 163

Detta belopp bör emellertid enligt fortifikationsförvaltningen minskas med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, 70 000 kronor, varför skulle återstå ett belopp av i runt tal 2 502 000 kronor.

I enlighet härmed har fortifikationsförvaltningen för underhåll av byggnader beräknat 2 502 000 kronor, därav 2 274 000 kronor belöpa på posten löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. och 228 000 kronor på posten smärre förbättringsarbeten.

Fortifikationsförvaltningen har vidare erinrat om att från och med budgetåret 1949/50 marinens hamnanläggningar skulle undantagas från den procentuella beräkningsmetod, som användes för beräkning av underhållet av försvarets fastigheter, och att i stället — med hänsyn till svårigheten att fastställa en gemensam underhållskvot för dessa anläggningar — underhållsmedel skulle fastställas efter individuell uppskattning. I anslutning därtill hade fortifikationsförvaltningen låtit igångsätta utredning rörande omfattningen av dessa hamnanläggningar samt kostnaderna för underhåll av desamma. I avvaktan på utredningens resultat hade till och med innevarande budgetår använts den procentuella beräkningsmetoden. Utredningen hade emellertid numera slutförts. På grundval av utredningsresultatet hade fortifikationsförvaltningen uppskattat kostnaderna för löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m. för budgetåret 1951/52 till 985 000 kronor. Detta belopp föreslås emellertid minskas med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, 20 000 kronor, varför skulle återstå ett erforderligt underhållsbelopp av 965 000 kronor.

För underhåll av övningsfält m. m. har fortifikationsförvaltningen beräknat 45 000 kronor. Den i jämförelse med innevarande budgetår beräknade kostnadsökningen hänför sig till största delen till den nyförvärvade egendomen Arbottna å Muskö. Därjämte har fortifikationsförvaltningen ansett 50 000 kronor vara erforderliga för uppförande av ny bostadsbyggnad på ett torp ävensom för upprustning av vissa andra torp. Beloppet har före-

slagits böra upptagas under en delpost benämnd iståndsättning av jordbruksfastigheter.

För iståndsättningsarbeten å marinens byggnader har beräknats samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, 550 000 kronor. Vidare erfordrades även vid marinen särskilda medel för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Fortifikationsförvaltningen har beräknat 900 000 kronor för ändamålet. Det sammanlagda beloppet under delposten övriga iståndsättningsarbeten har således uppskattats till (550 000 + 900 000 =) 1 450 000 kronor.

Skatterna ha med hänsyn till förefintlig reservation upptagits till 20 000 kronor. För åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete samt för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete å tak ha beräknats belopp av respektive 145 000 kronor och 150 000 kronor.

För ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid marinverkstäderna samt för rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m. ha äskats samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, eller 175 000 kronor respektive 50 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har slutligen beräknat 300 000 kronor till åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen och 7 000 kronor till underhåll av enskilda vägar.

De sammanlagda underhållsmedlen skulle således beträffande marinens delfond uppgå till (2 274 000 + 965 000 + 228 000 + 45 000 + 50 000 + 1 450 000 + 20 000 + 145 000 + 150 000 + 175 000 + 50 000 + 300 000 + 7 000 =) 5 859 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har upptagit de procentberäknade underhållskostnaderna för byggnader å marinens delfond till 2 465 000 kronor. Detta belopp har minskats med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, vilka skola bestridas från vederbörligt anslag till bränsle m. m. Riksräkenskapsverket har för ändamålet beräknat samma belopp som för innevarande budgetår, 90 000 kronor, men i motsats till fortifikationsförvaltningen icke fördelat avdragsbeloppet på delposterna till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. samt löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m.

För smärre förbättringsarbeten har i likhet med tidigare beräknats i runt tal 10 % av posten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. För övriga iståndsättningsarbeten har upptagits samma belopp som för innevarande budgetår, eller 550 000 kronor. Även för underhåll av enskilda vägar har riksräkenskapsverket beräknat samma belopp som i gällande stat. Där emot ha icke beräknats några medel för åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete samt till förekommande av olycksfall vid arbete å tak ävensom för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Såsom tidigare anförts anser verket, att övriga för reparations- och underhållskostnader anvisade medel kunna anlitas härför.

Med biträdande i övrigt av fortifikationsförvaltningens förslag har riksräkenskapsverket beräknat posten till reparations- och underhållskostnader m. m. till 4 254 000 kronor.

Departementschefen. Angående grunderna för fortifikationsförvaltningens beräkning av underhållskostnaderna för byggnader m. m. torde jag få hänvisa till vad som därom anförts under arméns delfond. Såvitt avser marinens delfond baseras förvaltningens beräkning av underhållsmedel på vissa av ämbetsverket i särskild framställning föreslagna uppskrivningar av det å delfonden redovisade byggnadsvärdet. I avgivet utlåtande har riksräkenskapsverket tillstyrkt fortifikationsförvaltningens framställning utom i vad avser uppskrivning med 3 790 400 kronor av å delfonden redovisade äldre byggnader. Riksräkenskapsverket har i sitt förslag till stat beräknat underhållskostnaderna på de med hänsyn till det anförda reducerade byggnadsvärdena och i enlighet härmed uppskattat de procentberäknade underhållskostnaderna för byggnader å marinens delfond till 2 465 000 kronor. Häremot har jag intet att erinra. Då ej heller i övrigt riksräkenskapsverkets beräkningar givit mig anledning till erinran, synes för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. böra beräknas ett belopp av 2 159 000 kronor. För smärre förbättringsarbeten räknar jag med 216 000 kronor, utgörande i runt tal tio procent av förenämnda post.

Även det av riksräkenskapsverket tillstyrkta beloppet för löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m., 985 000 kronor, anser jag mig för närvarande kunna tillstyrka.

För övriga iståndsättningsarbeten har fortifikationsförvaltningen äskat ett till 1 450 000 kronor höjt belopp. Højningen avser medel för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Därjämte ha äskats sammanlagt 450 000 kronor för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete på tak och för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Under hänvisning till vad jag anført beträffande arméns ifrågavarande delpost föreslår jag att posten till övriga iståndsättningsarbeten höjes med 100 000 kronor till 650 000 kronor.

Beträffande beräkningen av övriga i anslagsposten ingående delposter anser jag mig kunna biträda riksräkenskapsverkets förslag.

Anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för marinens delfond synes sålunda för nästa budgetår böra beräknas på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	2 159 000
b) Löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m.	985 000
c) Smärre förbättringsarbeten	216 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	45 000
e) Iståndsättning av jordbruksfastigheter	50 000
f) Övriga iståndsättningsarbeten	650 000
g) Skatter	20 000

h) Ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid marinverkstäderna	175 000
i) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	50 000
j) Underhåll av enskilda vägar	4 000
	Summa kronor 4 354 000

Jag förutsätter, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppets ram, som kan finnas erforderlig.

Flygvapnets delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades posten för reparationer och underhåll m. m. för flygvapnets del på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	1 987 000
b) Smärre förbättringsarbeten	195 000
c) Underhåll av flygfält m. m.	1 570 000
d) Underhåll av övningsfält m. m.	56 000
e) Skatter	40 000
f) Istandsättningsarbeten	365 000
g) Ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid de centrala flygverkstäderna	100 000
h) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	50 000
i) Underhåll av enskilda vägar	18 000
	Summa kronor 4 381 000

Fortifikationsförvaltningen har i sin förenämnda skrivelse anfört, att enligt bokslutet för budgetåret 1949/50 värdet av äldre byggnader utgjorde 34 186 148 kronor, vilket fördelade sig med 25 794 098 kronor på byggnader m. m. och med 8 392 050 kronor på flygfält m. m. Värdet av nyare byggnader, exklusive värdet för flygfält m. m., utgjorde för andra gruppen 59 173 278 kronor och för tredje gruppen 73 274 668 kronor.

Underhållskostnaderna för byggnader m. m. ha av fortifikationsförvaltningen enligt förut angivna grunder beräknats till:

1. gruppen 25 794 098 × 2.07 %	533 938
2. » 59 173 278 × 1.50 %	887 599
3. » 73 274 668 × 0.75 %	549 560
	Summa kronor 1 971 097

Detta belopp bör emellertid enligt fortifikationsförvaltningen minskas med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, 40 000 kronor, varför skulle återstå ett belopp av i runt tal 1 931 000 kronor, att fördelas med 1 756 000 kronor på posten löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. och 175 000 kronor på posten smärre förbättringsarbeten.

Delposten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. skall emellertid ökas med kostnaden för underhåll och ersättningsanskaffning av flygvapnets brandmateriel. Fortifikationsförvaltningen har beräknat, att för budgetåret 1951/52 för ändamålet erfordras ett belopp av

200 000 kronor. Förenämnda delpost skulle alltså i enlighet med det anförda uppgå till sammanlagt (1 756 000 + 200 000 =) 1 956 000 kronor.

Beträffande kostnaderna för underhåll av flygfält m. m. har fortifikationsförvaltningen anfört, att byggnadsvärdet för flygfält med tillhörande banor och plattor m. m. den 30 juni 1950 uppginge till 110 248 531 kronor. Omräknat till prisläget den 1 juli 1946 i enlighet med de i propositionen 1948:157 framlagda beräkningsgrunderna utgjorde detta byggnadsvärde 115 128 092 kronor. Underhållskostnaderna för flygfält med tillhörande banor och plattor m. m. beräknades således till $(1,5\% \times 115\,128\,092 =)$ 1 726 921 kronor. Därtill komme kostnader för underhåll av flygfältens befästningsanläggningar, för vilket ändamål i likhet med föregående år beräknades ett belopp av 100 200 kronor. Totala beloppet för underhåll av flygfält m. m. skulle således uppgå till (1 726 921 + 100 200 =) i runt tal 1 827 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har erinrat om att för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 56 000 kronor till underhåll av övningsfält m. m. För bestridande av utgifter för frösådd, planteringar, upprättande av skogshushållningsplaner samt för underhåll av körvägar, broar m. m. å jordbruksfastigheterna har för nästa budgetår beräknats samma belopp. Med hänsyn till att dessa medel äro avsedda för flygvapnets jordbruks- och skogsfastigheter samt enligt flygvapnets terminologi begreppet övningsfält användes för att beteckna vissa flygfält har ämbetsverket föreslagit, att förevarande delpost benämnas underhåll av jordbruksfastigheter m. m.

Fortifikationsförvaltningen har vidare erinrat om att ämbetsverket i sitt förslag till stat för fastighetsfonden för innevarande budgetår under delposten till underhåll av övningsfält m. m. beräknat ett belopp av 75 000 kronor för vidtagande av vissa åtgärder rörande röjning, vägarbete och utdikning å flygvapnets bombfällnings- och skjutplatser, vilket förslag emellertid icke föranledde någon åtgärd. Behovet av ifrågavarande vägarbeten kvarstode och hade aktualiserats särskilt genom en å Hallands flygflottiljs bombfällningsplats genom bombfällning förorsakad skogsbrand. Fortifikationsförvaltningen har fortfarande beräknat 75 000 kronor för ändamålet och föreslagit, att medlen upptagas under en särskild delpost till iståndsättning av jordbruksfastigheter m. m. Förvaltningen har vidare anfört, att ämbetsverket i likhet med vad som skett beträffande arméns fastigheter igångsatt översyn av byggnadsbeståndet å flygvapnets jordbruksfastigheter. Översynen hade numera slutförts beträffande flygets arrendegårdar inom första, andra och tredje militärområdena. För iståndsättning av jordbruksbyggnaderna inom dessa områden erfordrades sammanlagt 120 000 kronor, varjämte 20 000 kronor erfordrades för iståndsättning av en bostadsfastighet vid Jämtlands flygflottilj. För iståndsättning av jordbruksfastigheter m. m. har sålunda beräknats ett sammanlagt belopp av $(75\,000 + 120\,000 + 20\,000 =)$ 215 000 kronor.

För iståndsättning av flygvapnets byggnader har beräknats samma belopp,

som anvisats för innevarande budgetår, eller 250 000 kronor, varjämte 100 000 kronor upptagits för istandsättning av elektriska anläggningar. Fortifikationsförvaltningen har vidare anfört, att även vid flygvapnet erfordrades medel för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. För budgetåret 1951/52 erfordrades 1 800 000 kronor. Därjämte erfordrades 115 000 kronor för istandsättning av fältytorna å vissa krigsflygfält. Det sammanlagda beloppet till övriga istandsättningsarbeten skulle sålunda uppgå till $(250\ 000 + 100\ 000 + 1\ 800\ 000 + 115\ 000 =)$ 2 265 000 kronor.

Skatterna ha beräknats till 40 000 kronor, varjämte 130 000 kronor ansetts erforderliga för åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete och 105 000 kronor för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete å tak.

För ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid de centrala flygverkstäderna ävensom för rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m. har fortifikationsförvaltningen räknat med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Fortifikationsförvaltningen har slutligen beräknat 300 000 kronor för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen och 20 000 kronor till underhåll av enskilda vägar.

De sammanlagda underhållsmedlen skulle sålunda beträffande flygvapnets delfond uppgå till $(1\ 956\ 000 + 175\ 000 + 1\ 827\ 000 + 56\ 000 + 215\ 000 + 2\ 265\ 000 + 40\ 000 + 130\ 000 + 105\ 000 + 100\ 000 + 50\ 000 + 300\ 000 + 20\ 000 =)$ 7 239 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har, i överensstämmelse med fortifikationsförvaltningens förslag, uppskattat de procentberäknade underhållskostnaderna för byggnader å flygvapnets delfond till avrundat 1 971 000 kronor. För eldsläckningsmateriel har emellertid beräknats samma belopp som i staten för innevarande budgetår, eller 170 000 kronor. De beräknade kostnaderna för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. ha minskats med de beräknade kostnaderna för yttre renhållning, vilka skola bestridas från vederbörligt anslag till bränsle m. m. Riksräkenskapsverket har för detta ändamål upptagit det belopp, fortifikationsförvaltningen föreslagit.

Riksräkenskapsverket har beräknat kostnaderna för smärre förbättringsarbeten efter samma grunder som för arméns och marinens delfonder, eller till i runt tal 10 % av posten till löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.

För underhåll av flygfält m. m. har riksräkenskapsverket föreslagit, att det av fortifikationsförvaltningen äskade beloppet nedsättes till 1 750 000 kronor. För istandsättning av jordbruksfastigheter har beräknats ett belopp av 140 000 kronor. Riksräkenskapsverket har således icke tillstyrkt fortifikationsförvaltningens förslag om anvisande av 75 000 kronor till vissa vägarbeten samt utdiknings- och röjningsarbeten å bombfällnings- och skjutplatser.

För övriga istandsättningsarbeten har riksräkenskapsverket upptagit

samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår. Även för underhåll av enskilda vägar har beräknats samma belopp som i gällande stat. Däremot har ämbetsverket ej beräknat medel för åtgärder i samband med rationalisering av diskningsarbete och till förekommande av olycksfall vid arbete å tak ävensom för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Såsom under arméns och marinens delfonder anförts anser verket, att övriga för reparations- och underhållskostnader anvisade medel böra kunna anlitas härför.

Med biträdande i övrigt av fortifikationsförvaltningens förslag har riksräkenskapsverket beräknat posten till reparations- och underhållskostnader m. m. till 4 620 000 kronor.

Departementschefen. Angående grunderna för beräkningen av underhållskostnaderna för byggnader får jag hänvisa till vad som anförts under arméns delfond. Jag beräknar i överensstämmelse med riksräkenskapsverkets förslag för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. 1 911 000 kronor.

Enligt de av 1948 års riksdag beslutade grunderna för beräkning av underhållskostnaderna för flygfält m. m. skola ifrågavarande kostnader beräknas i viss relation till anläggningsvärdet, varvid för flygfälten med därå befintliga rullbanor och andra för flygverksamhetens bedrivande omedelbart avsedda anordningar skall tillämpas en underhållskvot av 1,5 % av anläggningsvärdet den 1 juli 1946, medan underhållskvoten för å flygfälten befintliga befästningsanläggningar (flygplanvärn och flygplanvägar) skall vara densamma som beträffande befästningar eller 0,5 %. Fortifikationsförvaltningen har omräknat flygfältens anskaffningsvärde till 1946 års prisnivå med användande av Svenska handelsbankens byggnadskostnadsindex, som avser flervåningshus i Stockholm. Härvid har värdet av före delfondens inrättande utförda anläggningar omräknats efter indexstegringen från den 1 januari 1935, oaktat anläggningarna i fråga vid invärderingen torde ha åsatts värde enligt en högre prisnivå. Vid omräkningen har vidare icke någon reducering ägt rum för eventuellt förekommande utanför indexberäkningen liggande merkostnader under åren 1945 och senare. Värdet av icke färdigställda anläggningar har icke heller frånräknats. På grund av nu anförda omständigheter har riksräkenskapsverket icke ansett det av fortifikationsförvaltningen omräknade värdet å flygfälten kunna läggas till grund för beräkningen av underhållsmedel. Ämbetsverket har därför liksom tidigare beräknat underhållsmedlen till 1,5 % av flygfältens bokförda värde. Enligt fortifikationsförvaltningen utgjorde byggnadsvärdet den 30 juni 1950 för flygfält med rullbanor 110 248 531 kronor samt för flygfältens befästningsanläggningar, vilka ej äro redovisade å fastighetsfonden, 20 040 000 kronor. Med utgångspunkt härifrån har riksräkenskapsverket efter avrundning upptagit det sammanlagda beloppet för underhåll av flygfält m. m. till 1 750 000 kronor. Dessa beräkningar kan jag godtaga.

För övriga iståndsättningsarbeten har fortifikationsförvaltningen äskat 2 265 000 kronor, varav 1 800 000 kronor för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Därjämte har ämbetsverket äskat tillhoppa 405 000 kronor för åtgärder till förekommande av olycksfall vid arbete på tak och för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Under hänvisning till vad jag anfört i fråga om motsvarande delpost under arméns delfond föreslår jag att posten till övriga iståndsättningsarbeten höjes med 200 000 kronor till 565 000 kronor.

Under återopande av vad jag anfört under arméns delfond föreslår jag vidare, att för skogsbrandsläckningsmateriel m. m. uppföres en särskild delpost å i runt tal 8 000 kronor.

Då jag i övrigt godtager riksräkenskapsverkets beräkningar, uppskattar jag medelsbehovet under anslagsposten på följande sätt:

a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	1 911 000
b) Smärre förbättringsarbeten	190 000
c) Underhåll av flygfält m. m.	1 750 000
d) Underhåll av jordbruksfastigheter m. m.	56 000
e) Iståndsättning av jordbruksfastigheter	140 000
f) Övriga iståndsättningsarbeten	565 000
g) Skatter	40 000
h) Ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid de centrala flygverkstäderna	100 000
i) Rationaliseringsåtgärder vid värmeanläggningar m. m.	50 000
j) Underhåll av enskilda vägar	18 000
k) Skogsbrandsläckningsmateriel m. m.	8 000
	<hr/>
	Summa kronor 4 828 000

Jag förutsätter, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppets ram, som kan finnas erforderlig.

Befästningars delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader m. m. under befästningars delfond till sammanlagt 3 230 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har i sin skrivelse med förslag till stat för fastighetsfonden — under erinran att beräkningen av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnaderna m. m. för samtliga i befästningars delfond ingående anläggningar för innevarande budgetår skett enligt de i propositionen 1948:157 framlagda och av riksdagen godkända grunderna — anfört bland annat följande.

De underhållsmedel, som ställts till förfogande för föregående och innevarande budgetår, hade visat sig otillräckliga. Även om underhållsprocenten omräknats, skulle medelstildningen icke varit tillfyllest. Orsaken därtill syntes bland annat vara att i befästningars delfond inginge förutom egentliga befästningar och berggrum även i betydande utsträckning till desamma

hörande andra anläggningar. Dessa senare utgjordes av byggnader, konst- och specialbyggnader (spåranläggningar, vägar, kajer, bryggor och dylikt) samt specialanläggningar (ledningar för vatten, avlopp och elektricitet m. m.). Sådana anläggningar vore belägna inom eller i intimt samband med befästningarna och kunde svårigen tekniskt eller förvaltningsmässigt skiljas från dessa. Vid beräkningen av underhållsprocentsatsen för befästningars delfond hade det icke varit möjligt för 1946 års militära fastighetsutredning att överblicka detta förhållande i full utsträckning. De flesta av förenämnda objekt hade överförts från andra delfonder i försvarets fastighetsfond och skulle, därest de allt framgent kvarstått i dessa, erhållit väsentligt större underhållsmedel än vad som blivit fallet, sedan de överförts till befästningars delfond. Objekten syntes icke tarva underhållsmedel i mindre omfattning än om de tillhört annan delfond. För innevarande budgetår hade sålunda erhållits 620 000 kronor mindre i underhållsmedel för dessa objekt än om de tillhört andra delfonder. Därtill komme att underhållskostnaderna stigit, vilket borde, liksom skedde vid de övriga delfonderna, kompenseras genom omräkning av procentsatsen med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex. Om för egentliga befästningar och bergrum beräknades en procentsats av 0,5 % och för övriga anläggningar, utom hamnanläggningar, de procentsatser som tillämpades för de övriga delfonderna, erhöles enligt 1946 års byggnadskostnadsnivå en medelprocentsats av 0,6 %. Omräknades denna till 1950 års byggnadskostnadsnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex erhöles för budgetåret 1951/52 en procentsats av 0,7 %.

Fortifikationsförvaltningen hävdade sålunda, att för budgetåret 1951/52 underhållsprocentsatsen för anläggningar, utom hamnanläggningar, i befästningars delfond borde utgöra 0,7 %.

Värdet av anläggningarna i befästningars delfond den 1 juli 1949 jämte ökning och avgång för budgetåret 1950/51 framginge av följande uppställning:

	Anskaffnings- kostnad kronor	Enligt 1946 års byggnads- kostnadsnivå kronor
Ställningen den 1 juli 1949	551 422 435	603 167 300
Under budgetåret 1949/50 har ökning av värdet ägt rum genom		
1) Investeringar enligt försvarets civilförvaltnings räkenskaper	+9 108 551	+7 833 500
2) Ytterligare invärderingar i delfonden	+36 192 517	+36 459 300
Avgår för under övriga delfonder ännu redovisade anläggningar	-1 140 101	-1 312 300
Dessutom avgår för utbetalningar för ej i bruk tagna (ej färdigställda) anläggningar	-8 575 000	-7 374 500
Summa kronor	587 008 402	638 773 300
Avgår för hamnanläggningar	—	-5 906 600
Summa kronor	—	632 866 700

Underhållsmedlen uppginge sålunda till $(0,7 \% \times 632\,866\,700 =)$ 4 430 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har vidare erinrat om att i befästningars delfond även inginge vissa hamnanläggningar tillhörande marinen. Värdet av dessa anläggningar per den 1 juli 1950 utgjorde 5 906 600 kronor. Förvaltningen hade från respektive marina regional- och lokalförvaltningar infordrat uppgifter för budgetåret 1951/52 å erforderliga underhållsmedel för hamnanläggningar tillhörande befästningars delfond. Enligt dessa uppgifter skulle

kostnaderna därför uppgå till 220 000 kronor. Därtill komme ett belopp av 60 000 kronor för muddring samt uppförande av en fångdamm vid bryggan vid viss oljelagringsanläggning. Fortifikationsförvaltningen beräknade sålunda, att ett belopp av $(220\ 000 + 60\ 000 =)$ 280 000 kronor erfordrades för underhåll av hamnanläggningar tillhörande befästningars delfond. Därutöver erfordrades för underhåll av vissa markområden ett belopp av 5 000 kronor.

I enlighet härmed har medelsbehovet för löpande reparation och underhåll av befästningar m. m. beräknats till $(4\ 430\ 000 + 280\ 000 + 5\ 000 =)$ 4 715 000 kronor.

För iståndsättningsarbeten av speciellt äldre befästningsanläggningar har beräknats ett belopp av 600 000 kronor. För utbyte av krismateriel i vissa anläggningar har fortifikationsförvaltningen äskat 300 000 kronor. Det sammanlagda beloppet till iståndsättningsarbeten har sålunda uppskattats till 900 000 kronor.

För underhåll av sådana anläggningar m. m., som icke kunna invärderas i befästningars delfond, har fortifikationsförvaltningen beräknat 80 000 kronor. Ämbetsverket har vidare anfört, att inom verket i samråd med yrkesinspektionen påginge närmare utredning rörande de byggnadsåtgärder, som erfordrades för att försvarets anläggningar ur arbetarskyddslagens synpunkt skulle bliva tillfredsställande. Totala medelsbehovet för dylika anordningar kunde för befästningars delfond icke exakt angivas. För budgetåret 1951/52 räknade dock fortifikationsförvaltningen preliminärt med ett belopp av 250 000 kronor.

Direkta skatter för vissa å delfonden redovisade fastigheter har fortifikationsförvaltningen beräknat uppgå till cirka 10 000 kronor, varjämte 60 000 kronor beräknats erforderliga för amortering av vissa elektriska anläggningar, som numera äro bokförda å delfonden. Förvaltningen har slutligen beräknat 20 000 kronor till underhåll av enskilda vägar.

De sammanlagda underhållsmedlen skulle således beträffande befästningars delfond uppgå till $(4\ 715\ 000 + 900\ 000 + 80\ 000 + 250\ 000 + 10\ 000 + 60\ 000 + 20\ 000 =)$ 6 035 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har uttalat, att ämbetsverket för sin del icke ville bestrida, att en höjning av underhållskvoten kunde vara motiverad med hänsyn till gjorda erfarenheter beträffande underhållsbehovet. I avbidan på en prövning av den föreslagna höjningen har emellertid verket beräknat underhållsmedlen efter hittills gällande underhållskvot till 3 194 000 kronor. Häri ingår jämväl efter samma underhållskvot beräknade underhållsmedel för delfondens hamnanläggningar, vilka enligt ämbetsverket icke i likhet med mari-nens hamnanläggningar borde undantagas från den procentuella beräkningsmetoden.

Till underhåll av anläggningar, vilka icke ansetts kunna invärderas å delfonden, har riksräkenskapsverket i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag beräknat 80 000 kronor. Till underhåll av enskilda vägar ha beräknats 18 000 kronor eller samma belopp som i staten för innevarande budgetår.

Beträffande förslaget om anvisande av medel för underhåll av vissa markområden, åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen och skatter har riksräkenskapsverket anfört, att verket ansåge, att de procentberäknade underhållsmedlen skulle täcka kostnader av denna art. Särskilda medel ha således icke beräknats för ändamålet. För istandsättningsarbeten har upptagits det av fortifikationsförvaltningen föreslagna beloppet, 600 000 kronor. Däremot har ämbetsverket icke beräknat medel för utbyte av krismateriel.

Riksräkenskapsverket har således för reparations- och underhållskostnader m. m. under befästningars delfond beräknat ett sammanlagt belopp av $(3\,194\,000 + 80\,000 + 18\,000 + 600\,000 =)$ 3 892 000 kronor. Någon uppdelning av anslagsposten å särskilda delposter har ämbetsverket icke ansett vara erforderlig.

Departementschefen. Enligt propositionen nr 157 till 1948 års riksdag skall beräkningen av underhållskostnaderna för befästningar och berggrum ske i relation till anläggningsvärdet, varvid för såväl befästningar som berggrum skall tillämpas en gemensam underhållskvot beräknad till 0,5 % av anläggningsvärdet den 1 juli 1946. En eventuell jämkning av procentsatsen förutsattes dock kunna upptagas till prövning, sedan närmare erfarenhet av behovet av underhållsmedel erhållits.

Med hänsyn till att de underhållsmedel, som ställts till förfogande för föregående och innevarande budgetår, visat sig otillräckliga, har fortifikationsförvaltningen föreslagit, att underhållskvoten skall bestämmas till 0,6 % vid 1946 års prisnivå, vilken procentsats omräknad till 1950 års prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex giver en underhållskvot av 0,7 %. Enligt denna beräkningsgrund har fortifikationsförvaltningen upptagit de procentberäknade underhållsmedlen för befästningar och berggrum till 4 430 000 kronor. Då numera enligt min mening övervägande skäl tala för en höjning av underhållskvoten, kan jag ansluta mig till ämbetsverkets förslag i denna del. Emellertid synes denna procentsats böra gälla även för hamnanläggningar. De procentberäknade underhållsmedlen böra därför upptagas till i avrundat tal 4 475 000 kronor.

För istandsättningsarbeten ha äskats 900 000 kronor, varav 300 000 kronor avse medel för utbyte av vid nybyggnad använd krismateriel. Därjämte ha äskats 250 000 kronor för åtgärder erforderliga i anledning av arbetarskyddslagen. Av skäl som anförts under arméns delfond synes en viss medelsanvisning för här avsedda ändamål motiverad. Jag kan dock icke tillstyrka, att för ändamålet anvisas mer än 800 000 kronor.

Då jag i övrigt funnit mig kunna godtaga riksräkenskapsverkets beräkningar, uppskattar jag medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader m. m. under befästningars delfond till $(4\,475\,000 + 80\,000 + 18\,000 + 800\,000 =)$ 5 373 000 kronor. Någon uppdelning av anslagsposten å särskilda delposter synes icke vara erforderlig.

B. Avsättning till värdeminskningskonto.

I sitt avgivna förslag till inkomst- och utgiftsstat har *fortifikationsförvaltningen* för avsättning till värdeminskningskonto beräknat ett sammanlagt-belopp av 8 957 000 kronor, varav 3 125 000 kronor för arméns delfond, 880 000 kronor för marinens delfond, 3 585 000 kronor för flygvapnets delfond och 1 367 000 kronor för befästningars delfond.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkning.

Departementschefen. I överensstämmelse med myndigheternas förslag förordar jag, att för avsättning till värdeminskningskonto upptagas för arméns delfond förslagsvis 3 125 000 kronor, för marinens delfond förslagsvis 880 000 kronor, för flygvapnets delfond förslagsvis 3 585 000 kronor och för befästningars delfond förslagsvis 1 367 000 kronor, eller sammanlagt 8 957 000 kronor.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Arméns delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades under denna rubrik för arméns del ett belopp av förslagsvis 866 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för budgetåret 1951/52 beräknat utgiftsbehovet under denna titel till 985 000 kronor, varav omkring 860 000 kronor för hyres- och arrendeutgifter, 70 000 kronor för bränsletillägg, motsvarande omkring 10 % av hyreskostnaden, samt 55 000 kronor för bestridande av vissa i samband med lokalförhyrningar respektive arrenderingar uppkommande utgifter.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkning.

Departementschefen. I enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag synes för ifrågavarande ändamål böra beräknas ett belopp av förslagsvis 985 000 kronor.

Marinens delfond. För budgetåret 1950/51 beräknades förevarande anslagspost för marinens del till förslagsvis 162 000 kronor, varav omkring 90 000 kronor för hyresavgifter.

Fortifikationsförvaltningen har för budgetåret 1951/52 beräknat utgiftsbeloppet under denna rubrik till 189 000 kronor, varav omkring 155 000 kronor för bestridande av hyres- och arrendeutgifter.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkning av ifrågavarande anslagspost.

Departementschefen. För bestridande av ifrågavarande hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknar jag för nästa budgetår förslagsvis 189 000 kronor.

Flygvapnets delfond. Förevarande anslagspost beräknades för budgetåret 1950/51 för flygvapnets del till förslagsvis 272 000 kronor, varav omkring 110 000 kronor för bestridande av hyresavgifter och omkring 60 000 kronor för fortsatt arrende av markområden för flygfältens befästningsanläggningar.

Fortifikationsförvaltningen har, efter samråd med flygförvaltningen, för budgetåret 1951/52 beräknat utgiftsbehovet under denna rubrik till förslagsvis 356 000 kronor, varav omkring 140 000 kronor för bestridande av hyresavgifter, omkring 80 000 kronor för fortsatt arrende av markområden för flygfältens befästningsanläggningar samt omkring 100 000 kronor för bestridande av vissa andra arrendeavgifter.

Riksräkenskapsverket har icke haft någon erinran att göra mot fortifikationsförvaltningens beräkningar.

Departementschefen. Mot fortifikationsförvaltningens beräkningar synes i och för sig intet vara att erinra. En uppräknig av anslagsposten torde emellertid bliva erforderlig, därest fortsatt förhyrning av hangarutrymme å Bromma flygplats för den till Roslagens flygkår hörande flygräddningsgruppen skall kunna möjliggöras. Till bestridande av härav föranledda kostnader, 13 500 kronor, ha hittills erhållits bidrag med tillhoppa 9 000 kronor från sjätte och nionde huvudtitlarna samt från handels- och sjöfartsfonden. Enligt vad jag erfarit, kan ytterligare bidrag icke påräknas. Med hänsyn till den stora betydelse som flygräddningstjänsten måste tillmätas, föreslår jag, att förevarande anslagspost uppräknas med motsvarande belopp. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag således till förslagsvis 365 000 kronor.

Befästningars delfond. Förevarande anslagspost beräknades för budgetåret 1950/51 till förslagsvis 1 027 000 kronor, varav omkring 140 000 kronor för hyres- och arrendeutgifter samt 896 000 kronor för förhyrningar av drivmedelsanläggningar.

Fortifikationsförvaltningen har för budgetåret 1951/52 beräknat utgiftsbehovet till 1 185 000 kronor, varav omkring 155 000 kronor för hyres- och arrendeutgifter samt 1 016 000 kronor för förhyrningar av drivmedelsanläggningar.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot de av fortifikationsförvaltningen gjorda beräkningarna.

Departementschefen. I enlighet med myndigheternas förslag beräknar jag för ifrågavarande utgifter ett belopp av förslagsvis 1 185 000 kronor.

Enligt det anförda komma anslagsposterna till hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden att tillhoppa utgöra $(985\,000 + 189\,000 + 365\,000 + 1\,185\,000 =) 2\,724\,000$ kronor.

Inkomster.

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler.

Under denna titel redovisas de belopp, som över budgeten tillföras respektive fonder. Ersättningsbeloppen bestämmas i princip så, att en förräntning efter 4 % erhålles å det vid respektive budgetårs ingång av fonderna disponerade statskapitalet, att i form av överskott tillföras riksstatens inkomstsida. I statsverkspropositionen (bil. 6, punkterna 57, 97, 123 och 169) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna följande förslagsanslag, nämligen till

ersättning till arméns delfond	21 000 000
» » marinens delfond	8 000 000
» » flygvapnets delfond.....	14 000 000
» » befästningars delfond.....	10 000 000
	Summa kronor 53 000 000

Med hänsyn till förut och i det följande omnämnda jämkningar av olika poster i statförslaget böra ersättningarna för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för nästkommande budgetår beräknas för arméns delfond till 20 707 000 kronor, för marinens delfond till 7 587 000 kronor, för flygvapnets delfond till 14 072 000 kronor och för befästningars delfond till 10 625 000 kronor, eller tillhopa 52 991 000 kronor. De i riksstaten under fjärde huvudtiteln beräknade anslagen böra å riksstaten slutligt uppföras i överensstämmelse härmed.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden.

Under denna inkomsttitel skola å de olika delfonderna upptagas särskilda delposter för inkomster av tjänstebostäder, inkomster av uthyrningsfastigheter samt övriga hyror och arrenden.

Fortifikationsförvaltningen har för arméns delfond under denna inkomstpost upptagit 2 000 000 kronor, varav 1 200 000 kronor såsom inkomst av tjänstebostäder, 500 000 kronor såsom inkomst av uthyrningsfastigheter och 300 000 kronor för övriga hyror och arrenden.

För marinens delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat inkomstposten till samma belopp som för innevarande budgetår eller 755 000 kronor, varav 325 000 kronor såsom inkomst av tjänstebostäder, 180 000 kronor såsom inkomst av uthyrningsfastigheter och 250 000 kronor för övriga hyror och arrenden.

Även för flygvapnets delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat samma inkomstbelopp som för innevarande budgetår eller 631 000 kronor, varav 450 000 kronor såsom inkomst av tjänstebostäder, 156 000 kronor såsom inkomst av uthyrningsfastigheter och 25 000 kronor för övriga hyror och arrenden.

För befästningars delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat

ett inkomstbelopp av 65 000 kronor, varav 45 000 kronor såsom inkomst av tjänstebostäder, 5 000 kronor såsom inkomst av uthyrningsfastigheter och 15 000 kronor för övriga hyror och arrenden.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkningar.

Departementschefen. Jag biträder myndigheternas förslag. De sammanlagda inkomsterna av hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden beräknas i enlighet härmed till (2 000 000 + 755 000 + 631 000 + 65 000 =) 3 451 000 kronor.

C. Inkomster av övnings- och skjutfält.

Under denna inkomsttitel skola å de olika delfonderna upptagas särskilda delposter för inkomster av jordbruksfastigheter (arrenden m. m.), inkomster av skogsfastigheter (skogsavverkning, varvid endast nettobeloppet upptages) och övriga inkomster (grusavverkning m. m.).

Fortifikationsförvaltningen har för arméns delfond beräknat inkomstposten till samma belopp som för innevarande budgetår eller 1 200 000 kronor, varav 500 000 kronor såsom inkomst av jordbruksfastigheter, 500 000 kronor såsom inkomst av skogsfastigheter och 200 000 kronor i övriga inkomster.

För marinens delfond har fortifikationsförvaltningen under denna inkomstpost upptagit 61 000 kronor, varav 34 000 kronor såsom inkomst av jordbruksfastigheter, 24 000 kronor såsom inkomst av skogsfastigheter och 3 000 kronor i övriga inkomster.

För flygvapnets delfond har fortifikationsförvaltningen upptagit 50 000 kronor för inkomst av jordbruksfastigheter och 60 000 kronor för inkomst av skogsfastigheter, eller således tillhopa 110 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har icke haft någon erinran att göra mot fortifikationsförvaltningens beräkningar.

Departementschefen. Jag biträder myndigheternas förslag och beräknar de sammanlagda inkomsterna av övnings- och skjutfält till (1 200 000 + 61 000 + 110 000 =) 1 371 000 kronor.

D. Diverse inkomster.

Fortifikationsförvaltningen har under denna inkomstpost för arméns delfond upptagit 50 000 kronor, utgörande mot civila patienters vård å garnisonssjukhusen svarande del av vederbörande fastigheters underhåll, ävensom 17 000 kronor för hyra av ammunitionsfabriken å Marieberg, eller tillhopa 67 000 kronor.

För marinens delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat inkomstposten till samma belopp som för innevarande budgetår eller 750 000 kronor, varav 700 000 kronor såsom ersättning för den å fonden redovisade fasta egendom, som disponeras av marinverkstäderna i Stockholm och Karls-

krona, 40 000 kronor såsom ersättning till fonden för en av försvarets fabriksstyrelse disponerad, sjöförsvaret tillhörande verkstad och 10 000 kronor såsom bidrag till Skeppsholmsbrons underhåll samt vissa dockningsavgifter från enskilda.

Beträffande flygvapnets delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat inkomsterna av flygfält till 15 000 kronor.

För befästningars delfond har fortifikationsförvaltningen beräknat samma inkomstbelopp som för innevarande budgetår, eller 5 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har icke haft något att erinra mot fortifikationsförvaltningens beräkning av ifrågavarande inkomstpost.

Departementschefen. Med biträdande av föreliggande förslag beräknar jag inkomsterna under diverseposten för respektive delfonder till respektive 67 000 kronor, 750 000 kronor, 15 000 kronor och 5 000 kronor eller sålunda till sammanlagt 837 000 kronor.

Överskott.

Det överskott, som skall tillföras riksstatens driftbudget, skall fortfarande såsom hittills varit fallet beräknas till 4 % å det vid respektive budgetårs början i fonden ingående kapitalet. I enlighet med riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1951/52 har överskottet å försvarets fastighetsfond i förslaget till riksstat beräknats för arméns delfond till 7 800 000 kronor, för marinens delfond till 3 730 000 kronor, för flygvapnets delfond till 6 050 000 kronor och för befästningars delfond till 2 770 000 kronor. Överskott att tillföras riksstatens driftbudget beräknar jag således i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag till 20 350 000 kronor. Denna uppskattning av överskottet har legat till grund för den förut förordade beräkningen av ersättningsanslagen.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört har upprättats förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52 (*Bilaga*).

Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig i det föregående förordade grunder för avskrivning dels av fastigheter, som tidigare redovisats å försvarets bostadsanskaffningsfond, dels ock av anläggningar hänförliga till befästningars delfond;

dels godkänna omförmälda förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1951/52 (*Bilaga*);

dels ock för budgetåret 1951/52 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa följande förslagsanslag, nämligen

Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond 20 707 000 kronor,

Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond 7 587 000 kronor,

Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond 14 072 000 kronor samt

Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond 10 625 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Magnus T. Möller.

Bilaga.

Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter enligt staten för budgetåret 1950/51 samt enligt förslaget till stat för budgetåret 1951/52.

	Inkomster:	1950/51	1951/52
A. Ersättning för till statsmyndigheter upplätta lokaler:	Kronor		Kronor
1. Arméns delfond		19 263 000	20 707 000
2. Marinens delfond		6 445 000	7 587 000
3. Flygvapnets delfond		12 826 000	14 072 000
4. Befästningars delfond		7 982 000	10 625 000
	Säger	46 516 000	52 991 000
B. Hyror och arrenden för till enskilda upplätta lokaler och markområden:			
1. Arméns delfond		1 985 000	2 000 000
2. Marinens delfond		755 000	755 000
3. Flygvapnets delfond		631 000	631 000
4. Befästningars delfond		35 000	65 000
	Säger	3 406 000	3 451 000
C. Inkomster av övnings- och skjutfält:			
1. Arméns delfond		1 200 000	1 200 000
2. Marinens delfond		25 000	61 000
3. Flygvapnets delfond		130 000	110 000
	Säger	1 355 000	1 371 000
D. Diverse inkomster:			
1. Arméns delfond		103 000	67 000
2. Marinens delfond		750 000	750 000
3. Flygvapnets delfond		16 000	15 000
4. Befästningars delfond		5 000	5 000
	Säger	874 000	837 000
	Summa	52 151 000	58 650 000
Utgifter:			
A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:			
1. Arméns delfond		11 485 000	12 064 000
2. Marinens delfond		3 248 000	4 354 000
3. Flygvapnets delfond		4 381 000	4 828 000
4. Befästningars delfond		3 230 000	5 373 000
	Säger	22 344 000	26 619 000

B. <i>Avsättning till värdeminskningskonto:</i>		Kronor	Kronor
1. Arméns delfond, <i>förslagsvis</i>	2 675 000	3 125 000	
2. Marinens delfond, <i>förslagsvis</i>	840 000	880 000	
3. Flygvapnets delfond, <i>förslagsvis</i>	3 300 000	3 585 000	
4. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>	1 265 000	1 367 000	
	<u>Säger</u>	<u>8 080 000</u>	<u>8 957 000</u>
C. <i>Hyses- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:</i>			
1. Arméns delfond, <i>förslagsvis</i>	866 000	985 000	
2. Marinens delfond, <i>förslagsvis</i>	162 000	189 000	
3. Flygvapnets delfond, <i>förslagsvis</i>	272 000	365 000	
4. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>	1 027 000	1 185 000	
	<u>Säger</u>	<u>2 327 000</u>	<u>2 724 000</u>
<i>Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:</i>			
1. Arméns delfond	7 525 000	7 800 000	
2. Marinens delfond	3 725 000	3 730 000	
3. Flygvapnets delfond	5 650 000	6 050 000	
4. Befästningars delfond	2 500 000	2 770 000	
	<u>Säger</u>	<u>19 400 000</u>	<u>20 350 000</u>
	Summa	52 151 000	58 650 000